

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра екології та неоекології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної
роботи

“ _____ ” _____ 20__ р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Екологічна експертиза

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти

Перший (бакалаврський)

галузь знань

10 Природничі науки

(шифр і назва)

спеціальність

101 Екологія

(шифр і назва)

освітня програма

Екологія

(шифр і назва)

спеціалізація _____

(шифр і назва)

вид дисципліни

Обов’язкова

(обов’язкова / за вибором)

факультет

екологічний

2019 / 2020 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою екологічного факультету (інституту, центру)

“29” серпня 2019 року, протокол №14

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: (вказати авторів, їхні наукові ступені, вчені звання та посади)

Медведєв В.В., д-р біол.н., проф., професор кафедри екології та неоекології екологічного факультету;

Тітенко Г.В., канд.геогр.н., доц., доцент кафедри екології та неоекології екологічного факультету.

Програму схвалено на засіданні кафедри
екології та неоекології

Протокол від “29” серпня 2019 року № 18

В.о. завідувача кафедри екології та неоекології

(підпис)

Медведєв В.В.
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією
екологічного факультету

назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна

Протокол від “29” серпня 2019 року № 10

Голова науково-методичної комісії екологічного факультету

(підпис)

Максименко Н.В.
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “Екологічна експертиза” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки

Першого (бакалаврського)
(назва рівня вищої освіти)

спеціальності 101 Екологія

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни «Екологічна експертиза»: формування у здобувачів вищої освіти спеціальних (фахових) компетентностей задля використання теоретичних та методичних засад комплексної екологічної експертизи в професійній діяльності у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

Сформувати знання та розуміння теоретичних основ екологічної експертизи; сформувати уявлення про особливості здійснення екологічної експертизи; сформувати здатність застосування законодавчо-правових основ екологічного управління в Україні; сформувати навички розробки еколого-експертної документації та здійснення екологічної експертизи на підприємствах та об'єктах, які становлять підвищену екологічну небезпеку.

1.3. Кількість кредитів – 3.

1.4. Загальна кількість годин – 90 год.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
3-й	3-й
Семестр	
5-й	5-й
Лекції	
32 год.	8 год.
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	10 год.
Лабораторні заняття	
0 год.	0 год.
Самостійна робота, у тому числі	
26 год.	72 год.
Індивідуальні завдання	
0 год.	

1.6. Заплановані результати навчання

1. Мати уявлення про значення екологічної експертизи для сучасно екологічної політики України;
2. Застосовувати законодавчі та нормативно-правові основи екологічної експертизи та оцінки впливу на довкілля в Україні;
3. Визначати алгоритм екологічної експертизи, об'єкти та суб'єкти екологічної експертизи, їх мету та функції;
4. Вміти аналізувати форми та види проведення екологічної експертизи;
5. Застосовувати порядок проведення екологічної експертизи;
6. Визначати особливості проведення екологічної експертизи різних об'єктів та окремих видів діяльності.
7. Вміти вільно користуватись понятійно-термінологічним апаратом дисципліни;
8. Розробляти програму впровадження та проведення екологічної експертизи на підприємстві;
9. Визначати напрямки, методи екологічної експертизи;
10. Оцінювати діяльність підприємства, як потенційного джерела техногенної небезпеки для навколишнього середовища;
11. Оцінювати ризик виробництва для навколишнього середовища;
12. Здійснювати екологічну експертизу на підставі діючих нормативно-правових актів;
13. Формулювати рекомендації щодо організації та удосконаленню системи екологічного менеджменту на підприємстві.
14. Розробляти заходи покращення екологічної ситуації території на підставі результатів екологічної експертизи.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Головні аспекти, нормативна база, державне регулювання та управління у галузі екологічної експертизи.

Тема 1.

Поняття екологічної експертизи. Мета, завдання та призначення екологічної експертизи. Об'єкти та суб'єкти екологічної експертизи. Типи та форми екологічної експертизи. Державна та громадська експертизи. Права громадських об'єднань і участь громадськості у державній експертизі. Інші види екологічної експертизи.

Історія розвитку екологічної експертизи в Україні. Дефініції поняття „екологічна експертиза”. Принципи екологічної експертизи. Статус державної екологічної експертизи в Україні. Поєднання галузевого та територіального принципів в екологічній експертизі. Об'єкти і суб'єкти екологічної експертизи. Умови проведення екологічної експертизи. Наукова обумовленість, незалежність, превентивність, комплексність, альтернативність екологічної експертизи.

Сучасні тенденції і проблеми здійснення екологічної експертизи. Особливості нормативно-правового регулювання екологічної експертизи в Україні. Перспективи підвищення ефективності здійснення екологічної експертизи.

Тема 2.

Нормативна база, державне регулювання та управління у галузі екологічної експертизи. Компетенції Верховної Ради України, Кабінету Міністрів, органів державного управління, місцевих рад. Критерії виділення форм і типів екологічної експертизи. Організація державної екологічної експертизи.

Процедура проведення державної екологічної експертизи. Види діяльності та об'єкти, що становлять підвищену екологічну небезпеку. Додаткові державні екологічні експертизи та умови їх проведення. Особливості організації та проведення громадської екологічної експертизи. Незалежність здійснення державної та громадської екологічної експертизи. Особливості відомчої екологічної експертизи. Складання алгоритму здійснення громадської та державної експертизи. Поняття про типи екологічної експертизи. Еколого-економічні засади здійснення екологічних експертиз на Україні. Аналіз суб'єкт – об'єктних відносин у системі екологічної експертизи. Пріоритети екологічної експертизи у світлі інтеграції України до Європейської співдружності.

Перспективні напрямки удосконалення інституту екологічних експертиз. Сучасні та майбутні об'єкти державних та громадських екологічних експертиз. Альтернативні підходи до методики оцінки екологічних ситуацій.

Тема 3.

Проведення державної екологічної експертизи підрозділами Міністерства екології та природних ресурсів України.

Органи державного управління в галузі екологічної експертизи. Компетенція Верховної Ради України в галузі екологічної експертизи. Законодавче регулювання відносин в галузі екологічної експертизи. Визначення головних принципів та порядку здійснення екологічної експертизи. Компетенція Кабінету Міністрів України в галузі екологічної експертизи.

Призначення проведення складних державних екологічних експертиз (ситуацій та діючих об'єктів, вплив від яких поширюється на за межі однієї області). Призначення додаткової державної екологічної експертизи. Порядок передачі документації на державну екологічну експертизу.

Компетенція місцевих рад в галузі екологічної експертизи. Повноваження місцевих рад в галузі екологічної експертизи, що делегуються виконавчим комітетам. Проведення державної екологічної експертизи (в т.ч. додаткової) підрозділами Міністерства екології України. Система і структура експертних підрозділів у складі міністерства та його органів на місцях.

Порядок залучення фахівців та вчених до проведення екологічної експертизи. Шляхи проведення державної екологічної експертизи. Алгоритм проведення державної екологічної експертизи еколого-експертними підрозділами Мінекології України та його органами на місцях. Алгоритм проведення державної екологічної експертизи спеціалізованими установами та організаціями Мінекології України та його органами на місцях. Алгоритм проведення державної екологічної експертизи спеціально створеними комісіями Мінекології України та його органами на місцях.

Тема 4.

Роль громадськості у здійсненні екологічної експертизи. Порядок організації громадських слухань, опитувань, референдумів серед населення про об'єкти та діяльність, що підлягає екологічній експертизи.

Правовий статус державної та громадської екологічної експертизи. Громадські об'єднання та громадяни як суб'єкти громадської екологічної експертизи. Права громадських об'єднань, які здійснюють громадську експертизу. Умови проведення громадської екологічної експертизи. Статус Висновків громадської екологічної експертизи. Порядок участі громадськості у державній експертизі.

Розділ 2. Порядок проведення та економічний механізм здійснення екологічної експертизи.

Тема 5.

Статус експерта та замовників екологічної експертизи. Права та обов'язки експертів екологічної експертизи та замовників.

Вимоги до експерта екологічної експертизи. Функції експерта екологічної експертизи. Права експертів екологічної експертизи. Порядок затребування експертом матеріалів для проведення екологічної експертизи. Умови відхилення матеріалів, представлених на екологічну експертизу. Обов'язки експертів екологічної експертизи.

Вимоги до терміну та порядку здійснення екологічної експертизи. Вимоги до експерта щодо підготовки висновків екологічної експертизи. Вимоги до експерта щодо пропозицій про повернення документації екологічної експертизи на доробку.

Умови самовідводу експерта екологічної експертизи. Гарантії незалежності експерта екологічної експертизи. Правові гарантії захисту прав експерта екологічної експертизи.

Права замовників екологічної експертизи. Обов'язки замовників екологічної експертизи. Контроль за ходом проведення екологічної експертизи. Вимоги до замовників екологічної експертизи щодо своєчасного корегування документації на об'єкти екологічної експертизи.

Тема 6.

Умови, підстави і процедура проведення екологічної експертизи. Її фінансування. Шляхи та термін проведення державної екологічної експертизи.

Умови фінансування замовником виконаних еколого-експертних робіт. Діяльність експерта по підвищенню якості та ефективності проведення екологічної експертизи.

Поняття „здійснення екологічної експертизи”. Процедура здійснення екологічної експертизи. Вимоги до підготовчої стадії здійснення екологічної експертизи. Вимоги до основної стадії здійснення екологічної експертизи. Вимоги до заключної стадії здійснення екологічної експертизи.

Умови проведення державної екологічної експертизи. Підстави для проведення державної екологічної експертизи. Визначення „обумовленості загальнодержавними інтересами”.

Визначення початку державної екологічної експертизи. Альтернативні варіанти здійснення екологічної експертизи. Граничні терміни проведення державної екологічної експертизи. Компетенція визначення конкретних строків здійснення екологічної експертизи.

Фінансування державної екологічної експертизи об'єктів. Фінансування державної екологічної експертизи екологічних ситуацій. Фінансування громадської екологічної експертизи. Нормативи витрат на проведення державної екологічної експертизи. Вартість розробки інвестиційної документації як вихідні дані щодо розрахунку витрат на проведення державної екологічної експертизи.

Тема 7.

Організація проведення державної екологічної експертизи різних типів.

Матеріали та документація екологічної експертизи (заява про екологічні наслідки, висновки екологічної експертизи та ін.). Термін дії висновків державної екологічної експертизи, оскарження висновків. Вимоги до складу документації.

Умови визначення існуючої або потенціальної небезпеки об'єктів екологічної експертизи для довкілля. Екологічна експертиза та екологічний аудит. Перелік головних документів екологічної експертизи. Призначення Заяви про екологічні наслідки діяльності. Зміст Заяви про екологічні наслідки діяльності. Статус Заяви про екологічні наслідки діяльності. Призначення Висновків державної екологічної експертизи. Зміст Висновків державної екологічної експертизи. Статус Висновків державної екологічної експертизи. . Обов'язкові умови реалізації проектів, програм або діяльності. Наслідки негативної оцінки об'єктів державної екологічної експертизи. Термін дії позитивних та негативних висновків державної екологічної експертизи. Термін дії висновку згідно з яким документація направлена на опрацювання. Мета Заяви про проведення громадської екологічної експертизи. Зміст Заяви про проведення громадської екологічної експертизи. Статус Заяви про проведення громадської екологічної експертизи. Перелік органів державної влади яким надається Заява про проведення громадської екологічної експертизи. Структура Висновків екологічної експертизи. Зміст протокольної частини Висновків екологічної експертизи. Зміст констатуючої частини Висновків екологічної експертизи. Зміст оцінювально-узагальнюючої частини Висновків екологічної експертизи. Порядок оскарження Висновків державної екологічної експертизи. Умови признання недійсними Висновків державної екологічної експертизи. Порядок та умови оскарження рішень, прийнятих на підставі Висновків державної екологічної експертизи..

Вимоги до складу документації, що подається на державну екологічну експертизу. Перелік додаткової документації, що може бути залучена до розгляду еколого-експертними підрозділами. Умови комплектування документації для здійснення екологічної експертизи. Складання Заяви про екологічні наслідки запланованої діяльності. Природоохоронні показники, що оцінюються при здійсненні державної екологічної експертизи. Оцінка вдалого, з екологічної точки зору, розміщення господарського об'єкту. Оцінка раціонального розташування виробничих, адміністративних тощо, об'єктів на обраній території та використання земельних ресурсів. Оцінка застосування енергозберігаючих, мало- і безвідходних технологій виробництва. Оцінка раціонального використання водних ресурсів, створення водозворотних циклів тощо. Оцінка застосування ефективних пилогазоочисних споруд. Оцінка забезпечення максимально можливої утилізації усіх видів відходів, що утворюються на підприємстві. Оцінка збереження зелених насаджень та їх відновлення. Оцінка захисту довкілля від можливого впливу фізичних факторів.

Організація проведення державної екологічної експертизи проектної документації. Склад проектної документації. . Експертна оцінка проектної документації.

Процедура підготовки та затвердження робочих матеріалів. Вимоги до робочих матеріалів попередньої оцінки проектної документації. Умови доопрацювання матеріалів попередньої оцінки проектної документації. Організація проведення державної екологічної експертизи екологічних ситуацій на певних територіях. Алгоритм експертної оцінки екологічної ситуації.

Організація проведення державної екологічної експертизи діючих об'єктів та комплексів. Доцільність державної екологічної експертизи діючих об'єктів та комплексів. Особливості організації державної екологічної експертизи діючих об'єктів та комплексів. Варіанти фінансування державної екологічної експертизи діючих об'єктів та комплексів. Алгоритм державної екологічної експертизи діючих об'єктів та комплексів. Особливості державної екологічної експертизи діючих об'єктів та комплексів. Умови проведення державної екологічної експертизи діючих об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку.

Організація проведення державної екологічної експертизи документації по впровадженню нової техніки і технології. Шляхи здійснення державної екологічної експертизи документації по впровадженню нової техніки і технології. Умови обов'язкової експертизи державної екологічної експертизи документації по впровадженню нової техніки і технології. Показники для оцінювання при здійсненні державної екологічної експертизи документації по впровадженню нової техніки і технології. Етапи здійснення державної екологічної експертизи документації по впровадженню нової техніки і технології. Особливості державної екологічної експертизи документації по впровадженню нової техніки і технології. Проблеми та перспективи державної екологічної експертизи документації по впровадженню нової техніки і технології.

Організація проведення державної екологічної експертизи документації по впровадженню нових матеріалів і речовин. Умови проведення державної екологічної експертизи документації по впровадженню нових матеріалів і речовин. Особливості державної екологічної експертизи документації по впровадженню нових пестицидів і агрохімікатів. Розподіл повноважень між Мінекології України та Укрдержхімкомісією. Специфіка екологічної оцінки документації по впровадженню нових матеріалів та речовин. Варіанти врахування можливості і повноти утилізації невикористаних залишків матеріалів та речовин чи їх екологічно безпечного поховання.

Можливі варіанти Висновків державної екологічної експертизи різних типів. Алгоритм проведення державних екологічних експертиз різних типів.

Розділ 3. Порядок проведення та економічний механізм оцінки впливу на довкілля Тема 8.

Мета і задачі ОВНС. Характеристика стану території району і площадки (траси) чи будівництва їхніх варіантів. Визначення переліку можливих екологічно небезпечних впливів. Визначення масштабів і рівнів впливів проектної діяльності на довкілля в нормальних і аварійних умовах. Складання Заяви про екологічні наслідки діяльності.

Нормативна база складання ОВНС.

Порядок розробки матеріалів ОВНС. Зміст Заяви про наміри замовника і виконавця ОВНС. Методика розробки матеріалів ОВНС для видів діяльності об'єктів, що представляють підвищену екологічну небезпеку. Визначення обсягу і змісту матеріалів ОВНС. Особливості складання трансграничної ОВНС. Вихідні дані для виконання ОВНС.

Структура розділу ОВНС. Склад розділу ОВНС. Підстави для проведення ОВНС. Фізико-географічна і кліматична характеристики району і площадки (траси) будівництва об'єктів проектної діяльності. Загальна характеристика об'єктів проектування і господарської діяльності в зонах їхнього впливу. Характеристика навколишнього природного середовища й оцінка впливу на нього. Оцінка впливу на геологічне

середовище. Оцінка впливу на повітряне середовище. Оцінка впливу на мікроклімат. Оцінка впливу на водне середовище. Оцінка впливу на ґрунти.

Оцінка впливу на рослинний та тваринний світ. Оцінка впливу на заповідні об'єкти. Характеристика навколишнього соціального середовища й оцінка впливу на нього. Оцінка впливу запроектованої діяльності на навколишнє техногенне середовище.

Заходи щодо забезпечення нормативного стану навколишнього середовища й вимог екологічної безпеки. Охороні заходи щодо забезпечення нормативного стану навколишнього середовища й вимог екологічної безпеки. Оцінка екологічної небезпеки об'єктів, що проектується, у межах державної екологічної експертизи.

Захисні заходи щодо забезпечення нормативного стану навколишнього середовища й вимог екологічної безпеки. Відновлювальні заходи щодо забезпечення нормативного стану навколишнього середовища й вимог екологічної безпеки. Компенсаційні заходи щодо забезпечення нормативного стану навколишнього середовища й вимог екологічної безпеки.

Комплексна оцінка впливу запроектованої діяльності на навколишнє середовище і характеристика залишкових впливів. Заява про екологічні наслідки діяльності.

Зміст окремих підрозділів розділу ОВНС. Прогноз змін стану довкілля для об'єктів проектованої діяльності. Визначення комплексу заходів, необхідних для дотримання вимог природоохоронного законодавства. Визначення еколого-економічних наслідків реалізації. Пріоритет факторів при здійсненні ОВНС. Складання окремих підрозділів розділу ОВНС.

Міжнародний досвід здійснення екологічних експертиз та можливість його впровадження в Україні.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с.р.		л	п	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Головні аспекти, нормативна база, державне регулювання та управління у галузі екологічної експертизи.												
Разом за розділом 1	30	10	10			10	30	2	2			26
Розділ 2. Порядок проведення та економічний механізм здійснення екологічної експертизи.												
Разом за розділом 2	28	10	10			8	28	2	4			24
Розділ 3. Порядок проведення та економічний механізм оцінки впливу на довкілля												
Разом за розділом 3	32	12	12			8	32	4	4			24
Усього годин	90	32	32			26	90	8	10			72

4. Тематика практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Державна та громадська екологічна експертиза: статус, особливості	3
2	Організаційно-правові та методичні основи впровадження	3

	екологічної експертизи в Україні	
3	Визначення прав та обов'язків суб'єктів оцінки впливу на довкілля	3
4	Складання документів оцінки впливу на довкілля	3
5	Регламент оцінки впливу на довкілля: етапи залучення суб'єктів, терміни, документи та практичні приклади.	3
6	Аналіз особливостей здійснення оцінки впливу на довкілля у певній області України у даному році на підставі аналізу даних Єдиного реєстру ОВД Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів.	3
7	Аналіз консалтингової діяльності з оцінки впливу на довкілля в Україні	3
8	Порівняльна характеристика СЕО та ОВД (спільні риси та відмінності)	3
9	Аналіз вітчизняного і зарубіжного досвіду (найкращих або найгірших практик) здійснення стратегічної екологічної оцінки	3
10	Аналіз здійснення стратегічної екологічної оцінки на конкретному прикладі: позитивні та негативні аспекти за даними звіту про СЕО проекту	5
		32

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи (опрацювання навчального матеріалу)	Кількість годин (для денної форми навчання)	Кількість годин (для заочної форми навчання)
1	Визначення обставин, що пов'язані з настанням надзвичайної екологічної ситуації;	2	10
2	Встановлення технічних та організаційних причин порушень технологічного процесу виробництва, якщо це сприяло виділенню забруднюючих речовин, енергії та викидам інших шкідливих речовин і накопиченню промислових відходів;	2	8
3	Встановлення відповідності дій осіб (або їх бездіяльності), причетних до надзвичайної екологічної ситуації, вимогам нормативних актів у сфері екологічної безпеки, охорони навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів;	4	8
4	Встановлення причинно-наслідкових залежностей між діями/бездіяльністю спеціально уповноважених осіб (у галузі охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів та екологічної безпеки) і наслідками, що настали.	6	12
5	Які причини виникнення надзвичайної екологічної ситуації і які обставини їх обумовили?	4	12

6	Недотримання вимог яких нормативних актів з охорони навколишнього середовища допущені в досліджуваному випадку надзвичайної екологічної ситуації?	4	10
7	Дії яких осіб не відповідали вимогам нормативних актів з охорони навколишнього середовища?	2	8
8	Дії (бездіяльність) яких осіб знаходяться з технічної точки зору в причинному зв'язку з настанням досліджуваної події?	2	4
	Разом	26	72

Результати навчання, які отримані студентом під час виконання завдань для самостійної роботи контролюються та оцінюються у поточних контрольних роботах, практичних роботах та під час підсумкового семестрового контролю.

6. Індивідуальні завдання

Навчальним планом для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 101 Екологія не передбачено виконання індивідуальних завдань для навчальної дисципліни «Екологічна експертиза», але задля отримання додаткових балів студент має право виконати ІНДЗ 1.

ІНДЗ 1. Індивідуальна підготовка доповідей про практичний варіант (приклад) реалізованої ОВД (оцінки впливу на довкілля) або (СЕО) та її прилюдний захист. Експертне (колективне) визначення кількості індивідуальних балів презентованої наукової доповіді студентами у навчальній групі.

7. Методи контролю

У межах навчальної дисципліни «Екологічна експертиза» використовуються такі види контролю результатів навчання: поточний протягом семестру, 1 контрольна робота (за підсумками опанування 1 та 2 розділів робочої програми навчальної дисципліни) та підсумковий семестровий контроль (екзамен).

Реалізуються ці види контролю за допомогою методів бланкового та комп'ютерного тестування, практичних робіт та бліц-опитування під час лекцій.

8. Схема нарахування балів

Поточний контроль та самостійна робота											Підсумковий семестровий контроль (екзамєн)	Сума
Розділ 1 (4 бали)				Розділ 2 (3 бали)			Розділ 3 (3 бали)	Контроль на робота (18 балів)	Практичні роботи (32 бали)		40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	KP2	ПР1-ПР9 (1*36)	ПР10 (1*56)		
1	1	1	1	1	1	1	3	9	27	5	40	100

T1, T2 ... – теми розділів.

Кожний розділ навчальної дисципліни «Екологічна експертиза» контролюється у трьох формах: бліц-опитування (письмова та /або усна форма), поточні контрольні роботи (письмова форма) та практичні роботи.

Кількість балів поточного контролю з теоретичної підготовки враховує різну вагу форм контролю і розраховується за формулою:

$$O = T + K + P^*$$

де T - кількість балів, отриманих на бліц-опитуваннях під час лекційних занять (максимум 10 балів),

K - кількість балів, отриманих після написання контрольної роботи (максимум 18 балів),

P* - кількість балів, отриманих після написання практичних робіт (максимум 32 бали).

*Примітка: якщо практична робота подана студентом після зазначеного в дистанційному курсі терміну виконання даної роботи, її максимально можлива оцінка визначається шляхом використання відповідного коефіцієнту:

0,9 – при поданні виконаної роботи протягом 1 тижня після терміну виконання роботи;

0,75 – при поданні виконаної роботи протягом періоду більше, ніж 1 тиждень після терміну виконання роботи, але до консультаційного заняття перед підсумковим контролем з навчальної дисципліни;

0,5 – при поданні виконаної роботи після консультаційного заняття перед підсумковим контролем з навчальної дисципліни.

Невиконання студентом будь-якої (хоча б однієї) практичної роботи із загальної кількості практичних робіт обумовлює незарахування всього комплексу практичних робіт (оцінка – 0 балів), незважаючи на отримані позитивні оцінки з інших практичних робіт.

Підсумкова оцінка (максимум 100 балів) складається з оцінки за поточний контроль, яка становить 60 балів (максимум) та оцінки за підсумковий семестровий контроль (екзамен), яка становить 40 балів (максимум).

Мінімальна кількість балів, які повинен набрати студент під час поточного контролю на всіх видах аудиторних занять протягом семестру – 30 балів, при цьому допуск до підсумкового семестрового контролю регламентується наступними умовами.

Умови допуску студента до підсумкового семестрового контролю:

1. Усі контрольні роботи написані на позитивну оцінку, тобто набрано 50% та більше від загальної суми балів за кожну контрольну роботу.
2. На бліц-опитуваннях набрано більш, ніж 50% загальної суми балів (4 бали більше).
3. Усі практичні роботи виконані та оцінені позитивно (50% або більше загальної суми балів за кожну роботу).

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

Знання студентів з навчальної дисципліни «Екологічна експертиза» оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

- **"відмінно"** – студент міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;
- **"добре"** – студент добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного;
- **"задовільно"** – студент в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;
- **"незадовільно"** – студент не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.

9. Рекомендована література

Основна література

1. Закон України Про оцінку впливу на довкілля (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 29, ст.315. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#Text>
2. Закон України Про стратегічну екологічну оцінку (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 16, ст.138). - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19#Text>
3. Нормативні акти Кабінету Міністрів України,
4. ДБН А.2.2-1-95. Склад та зміст матеріалів ОВНС. Мінекобезпеки України, 1996.
5. Гавриленко О.П. Геоекоекологічне обґрунтування проєктів природокористування: Навч. посібник.- К.: Ніка – Центр, 2003.- 332 с.
6. Мингазова Н.М. Экологическая экспертиза. (Ч.1.), Научно-теоретические и правовые основы. М, 2001.- 405 с.
7. Кораблева А.И. Введение в экологическую экспертизу. Днепропетровск, 2000. – 144 с.
8. Хоружая Т.А. Оценка экологической опасности: Учеб. для вузов, М.: Приор, 2002. – 208 с.
9. Саєт Ю. Е., Ревич Б. А., Янин Е. П. и др. Геохимия окружающей среды. – М.: Недра. 1990. – 335 с. – Режим доступу: <http://www.geokniga.org/bookfiles/geokniga-292484.pdf>

Допоміжна література

1. ДБН А.2.2-1-2003. Склад і зміст матеріалів оцінки впливів на навколишнє середовище (ОВНС) при проєктуванні і будівництві підприємств, будинків і споруд. – К.: Держбуд України, 2004. – 17с.
2. Екологічний менеджмент: Навчальний посібник / За ред. В.Ф. Семенова, О.Л. Михайлюк. – К.: Знання, 2006. – 366 с.

3. Кожушко Л.Ф. Екологічний менеджмент: підручник для вузів. – К.: Академія, 2007. – 430 с.
4. Позаченюк Е.А. Экологическая экспертиза: природно-хозяйственные системы. – Симферополь, 2003. – 473 с.
5. Завальнюк І.В. Екологічний аудит територій (на прикладі рівнинного Криму): Автореф. дис.канд. геогр. наук: 11.00.11 / Київ.нац.ун-т імені Тараса Шевченка. – К., 2004. – 20с.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Єдиний реєстр з оцінки впливу на довкілля. – 2019. Режим доступу: <http://eia.menr.gov.ua/>
2. Додаткові матеріали до дисципліни «Екологічна експертиза». Режим доступу: <http://eia.menr.gov.ua/upload/files/rHKYLgeNQE.pdf>
3. Додаткові матеріали до дисципліни «Екологічна експертиза». Режим доступу: <http://eia.menr.gov.ua/upload/files/m8KTEB7Sk9.pdf>
4. Додаткові матеріали до дисципліни «Екологічна експертиза». Режим доступу: <https://kharkivoda.gov.ua/oblasna-derzhavna-administratsiya/struktura-administratsiyi/strukturni-pidrozdili/486/2841>
5. Статистична інформація <http://www.ukrstat.gov.ua>
6. Центральна наукова бібліотека ХНУ ім. В.Н.Каразіна. <http://www-library.univer.kharkov.ua/ukr/>
7. <http://www.management.ru>
8. <http://www.ukrstat.gov.ua>
9. <http://readbookz.com/>
10. <http://www.ecoline.ru>
11. <http://www.ukrntec.com><http://www.ecolife.org.ua>
12. <http://zelenyshluz.narod.ru/>
13. <http://proeco.visti.net/>
14. <http://www-library.univer.kharkov.ua/ukr/>